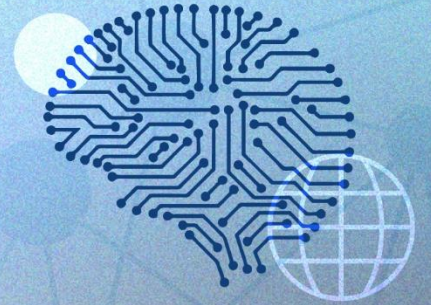

I Dni Dydaktyki
Akademickiej

eduSPACE

kompetencje (do) przyszłości

Czy ocena zajęć dydaktycznych ma sens?

Dr hab. inż. Justyna M. Bugaj, prof. UEK

7-10 kwietnia 2025 r.

UNIwersytet
EkOnomiczny
w POZNANIU

Wprowadzenie

- Proszę przygotować pytania do ankiet, które Państwo chcielibyście przedyskutować....
- ...na warsztat

Wprowadzenie

- Dr hab. inż. Justyna M. Bugaj, prof. UEK:
https://www.researchgate.net/profile/Justyna_Bugaj

dr hab. inż. Justyna Maria Bugaj, prof. UEK

- Habilitacja z nauk ekonomicznych (nauki o zarządzaniu) na SGH (*Uniwersyteckie strategie rozwoju zawodowego nauczycieli akademickich w Polsce*, Kraków 2017)
- Od początku pracy naukowej – badania nad zarządzaniem w szkolnictwie wyższym/ zarządzaniem uczelnią, jakością kształcenia, rozwojem nauczycieli akademickich oraz strategicznym rozwojem uniwersytetu
- Ponad 15 lat współprowadzenie i kierowanie kursem doskonalenia nauczycieli akademickich *Ars Docendi UJ*; prowadzenie autorskiego ogólno-akademickiego wykładu w ramach *Artes Liberales: Excellence in Business*
- luty 2018 wrzesień 2022 r. – Pełnomocnik Rektora UJ ds. jakości kształcenia
- Do września 2024 r profesor Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej
- **Od października 2024 r profesor Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie**, w Instytucie Zarządzania, w Katedrze Analiz Strategicznych
- Członkini Quality Board i Quality Cluster aliansu UNA EUROPA oraz ekspert w projekcie EUniQ – ENQA (do września 2022 r.);
- Prowadzę szkolenia, piszę ekspertyzy z zakresu zarządzania uczelnią, strategii, rozwoju nauczycieli akademickich, przygotowania do akredytacji, ścieżek kariery, współpracy międzynarodowej, restrukturyzacji procesów, itd..

Jakość kształcenia akademickiego

Redakcja

Justyna Maria Bugaj

Małgorzata Budzanowska-Drzewiecka

Justyna M. Bugaj

UNIWERSYTECKIE STRATEGIE ROZWOJU ZAWODOWEGO NAUCZYCIELI AKADEMICKICH W POLSCE

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

NARODOWA AGENCJA
WYMIANY AKADEMICKIEJ

WZMOCNIENIE MIĘDZYNARODOWEJ
WSPÓŁPRACY AKADEMICKIEJ
POLSKICH INSTYTUCJI SZKOLNICTWA
WYŻSZEGO I BUDOWA
STRATEGICZNYCH RELACJI
Z ZAGRANICZNYMI PARTNERAMI

Współpraca akademicka pomiędzy Polską a Wielką Brytanią

opracowanie

<https://wuj.pl/ksiazka/jakosc-ksztalcenia-akademickiego>

Warszawa 2021

Building an Academic Community

Challenges for Education Quality Management

Justyna M. Bugaj,
Małgorzata Budzanowska-Drzewiecka and
Beata Mikołajczyk (Eds.)

BRILL

Młodzi badacze wobec wyzwań zarządzania zasobami ludzkimi

Redakcja

Małgorzata Budzanowska-Drzewiecka

Justyna Maria Bugaj

KSZTAŁCENIE AKADEMICKIE współczesne konteksty i wyzwania

REDAKCJA NAUKOWA

Beata Mikołajczyk

Danuta Konieczka-Śliwińska

Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej

Agenda – co się uda zrobić

1. **Podstawy** prawne badań ankietowych w szkolnictwie wyższym

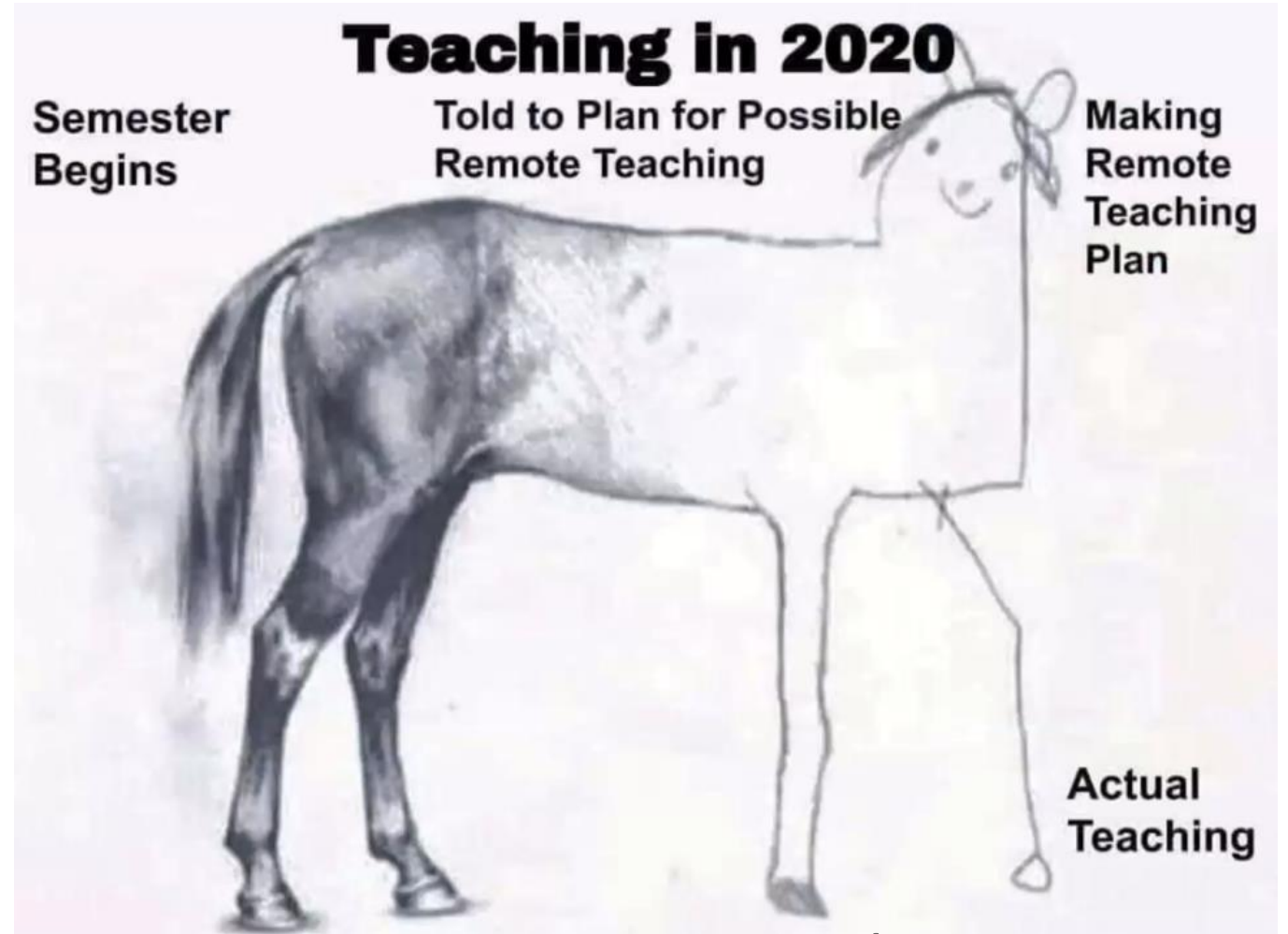
- Przegląd kluczowych regulacji
- Praktyczne zastosowanie przepisów prawnych

2. **Ankiety** jako narzędzie do zbierania danych w edukacji

- **Typy** badań ankietowych i ich praktyczne zastosowanie
 - Ankiety papierowe i online
 - Badania anonimowe i jawne
- **Konstrukcja** skutecznych pytań ankietowych
 - Tworzenie pytań zamkniętych i otwartych
 - Najczęstsze błędy i jak ich unikać
- **Reprezentatywność** próby w badaniach ankietowych

Wprowadzenie

Czym jest jakość dla Państwa?
Co chcecie mierzyć i dlaczego?

Znalezione w sieci

*„Problemem jest to, że nikt nie wie, czym jest jakość,
lecz każdy ma własne wyobrażenie o tym czym ona jest”*

Bill Readings, Uniwersytet w ruinie, NCK 1996, s.58

Co to jest jakość? (167 osób)

Do czego służą
ankiety?

Przegląd badań

- Feldman (1989) badał różne zależności, w tym np. **korelację** między ocenami z egzaminów, a poczuciem jasności przekazu nauczyciela, która wyszła **słaba**
- podstawowym czynnikiem decydującym o ocenie jest **osoba prowadzącego, a nie wykładany przedmiot** (Cashin 1995)
- Bedggood i Pollard (2001) przejrżeli ponad 800 pytań używanych w kwestionariuszach ewaluacyjnych na różnych uczelniach i stwierdzili, że sprawdzają one głównie **zadowolenie studentów** i nie umożliwiają pozyskania innych informacji, istotnych dla procesu kształcenia
- badania (np. Bedggood i Donovan (2012) pokazały **zależność** ocen studenckich od **ekspresyjności, pasji i entuzjazmu** prowadzącego

Przegląd badań cd.

- W badaniach Cashin (1995), stwierdzono **słabą rzetelność** wypełnianych ankiet w grupie poniżej 15 osób to zbyt mała liczba badanych
- W badaniach Maurera (2006) studenci spodziewający się **słabej oceny oceniali nauczyciela jako gorszego**, niż studenci spodziewający się otrzymać stopień wyższy
- Chen zwrócił uwagę, że zdecydowanie poprawia się podejście do wypełnienia kwestionariusza, jeżeli studenci **wierzą w to, że ma on jakieś znaczenie i przyniesie konkretny pożytek** (Chen 2003)
- W wielu badaniach podkreślano działania pozytywnie wpływające na wynik ankiet, podkreślając **relację danego przedmiotu z innymi**, jak również **korzyści** z uczenia się tych a nie innych treści pokazywaną w trakcie zajęć (np. Lweiński 2010)

Przegląd badań cd.

- Badaniu przeprowadzonym na Lander Univeristy w Południowej Karolinie ukazało, że **tylko 20% studentów** potwierdziło wypełnianie kwestionariusza z tą samą **skrupulatnością** od początku do końca, natomiast zdecydowana większość przyznała się do głębszego namysłu tylko nad pojedynczymi pytaniami (Bassett 2017)
- Większość nauczycieli **nie wierzy w rzetelność narzędzia**, które ich zdaniem służy przede wszystkim studentom do odreagowania frustracji (Eckhaus i Davidovitch 2019)
- Badania kanadyjskich nauczycieli wskazują na **negatywne skutki czytania ankiet na swój temat** w postaci kłopotów z zasypianiem, poczuciem niepewności i przytłoczenia (Moralejo i inni 2019)

Wnioski z literatury????

- Postawa nauczyciela
- Jego/jej wygląd
- Liczba pytań- więcej to niedokładne wypełnianie...
- Liczba ankiet – więcej to niedokładne wypełnianie...
- Obowiązkowe – to niedokładne wypełnianie...

Przepisy szczegółowe- rozporządzenie w sprawie studiów

- § 7. 1. Program studiów podlega **systematycznej ocenie i doskonaleniu**.*
- 2. W programie studiów uwzględnia się wnioski z analizy zgodności efektów uczenia się z **potrzebami rynku pracy** oraz wnioski z analizy wyników monitoringu, o którym mowa w art. 352 ust. 1 ustawy.*
- 3. W celu doskonalenia programu studiów można dokonywać w nim zmian.*
- 4. W programie studiów utworzonych na podstawie pozwolenia można dokonywać zmian **łącznie do 30% ogólnej liczby efektów uczenia się określonych w programie studiów aktualnym na dzień wydania tego pozwolenia**.*

Przepisy szczegółowe

5. Zmiany w programach studiów są wprowadzane z początkiem nowego cyklu kształcenia.

W trakcie cyklu kształcenia w programach studiów mogą być wprowadzane wyłącznie zmiany:

1) w doborze treści kształcenia przekazywanych studentom w ramach zajęć, uwzględniających najnowsze osiągnięcia naukowe, artystyczne lub związane z działalnością zawodową;

2) konieczne do:

a) **usunięcia nieprawidłowości stwierdzonych przez Polską Komisję Akredytacyjną,**

b) **dostosowania programu studiów do zmian w przepisach powszechnie obowiązujących.**

6. Zmiany w programach studiów wprowadzane w trakcie cyklu kształcenia są udostępniane w BIP na stronie podmiotowej uczelni co najmniej na miesiąc przed rozpoczęciem semestru, którego dotyczą.

Przepisy szczegółowe

- Rozporządzenie wymusza na uczelniach prowadzenie **stałej oceny** jakości prowadzonego kształcenia
- Nie oznacza to jedynie zobowiązania Polskiej Komisji Akredytacyjnej do wizytowania i oceniania programów studiów (bądź uczelni – w ramach oceny kompleksowej)
- **Stała ocena to nie ocena raz na sześć lat!** (czy od akredytacji do akredytacji)
- Uczelnia sama musi wypracować mechanizmy badania tej jakości
 - ankiety studenckie i inne to zdecydowanie za mało
- Monitorowanie jakości musi prowadzić do konkretnych działań
 - w tym i takich, które można wykazać przed PKA

Akty uczelniane

- Statut
- Regulamin studiów

Oraz np.

- Regulamin ankietowania
- **Uszczegółowienie w Zarządzeniach rektora** (w tym tryb, kryteria oceny, częstotliwość, skutki np. dla nauczyciela akademickiego (w regulaminie pracy i wynagradzania też), dla studentów, dla ewaluacji programu, sposób udostępniania wyników, itd.) lub **procesach i procedurach systemu jakości kształcenia**

Uwarunkowania prawne

- Ocena zajęć dydaktycznych po każdym semestrze
- Ocena nauczyciela akademickiego przynajmniej raz na cztery lata
- Każdy student ma na swoim koncie listę dostępnych ankiet dotyczących zajęć, w których uczestniczył w danym semestrze
- Ocena zajęć odbywa się dwa razy w roku akademickim, na koniec każdego semestru. Zazwyczaj rozpoczyna się przed sesją i trwa ok. 6–8 tygodni

Założenia z perspektywy uczelni

- Zmiana roli studentów, współdecydujących o swoim procesie kształcenia, upodmiotowienie – ale co ze świadomością i odpowiedzialnością
- Opinia studentów decyduje o awansach (nie tylko) dydaktycznych, pełnieniu funkcji kierowniczych w uczelni (dziekan, rektor)
- Opinia studentów decyduje o nagrodach
- Opinia studentów decyduje o kształcie nowych kierunków studiów/zmianach w obecnych kierunkach studiów

Badanie opinii studentów

- pozycje do zastanowienia się

- 1. na wejściu systemu** – przed rozpoczęciem studiów, a więc w okresie kampanii rekrutacji kandydatów na studia oraz w pierwszym okresie obecności na uczelni;
- 2. w trakcie procesu studiów** – badania jakości zajęć dydaktycznych;
- 3. na wyjściu** – badania studentów kończących studia i rozpoczynających (lub kontynuujących) swoją pracę zawodową (badania absolwentów)

- Co tak na prawdę oceniamy?

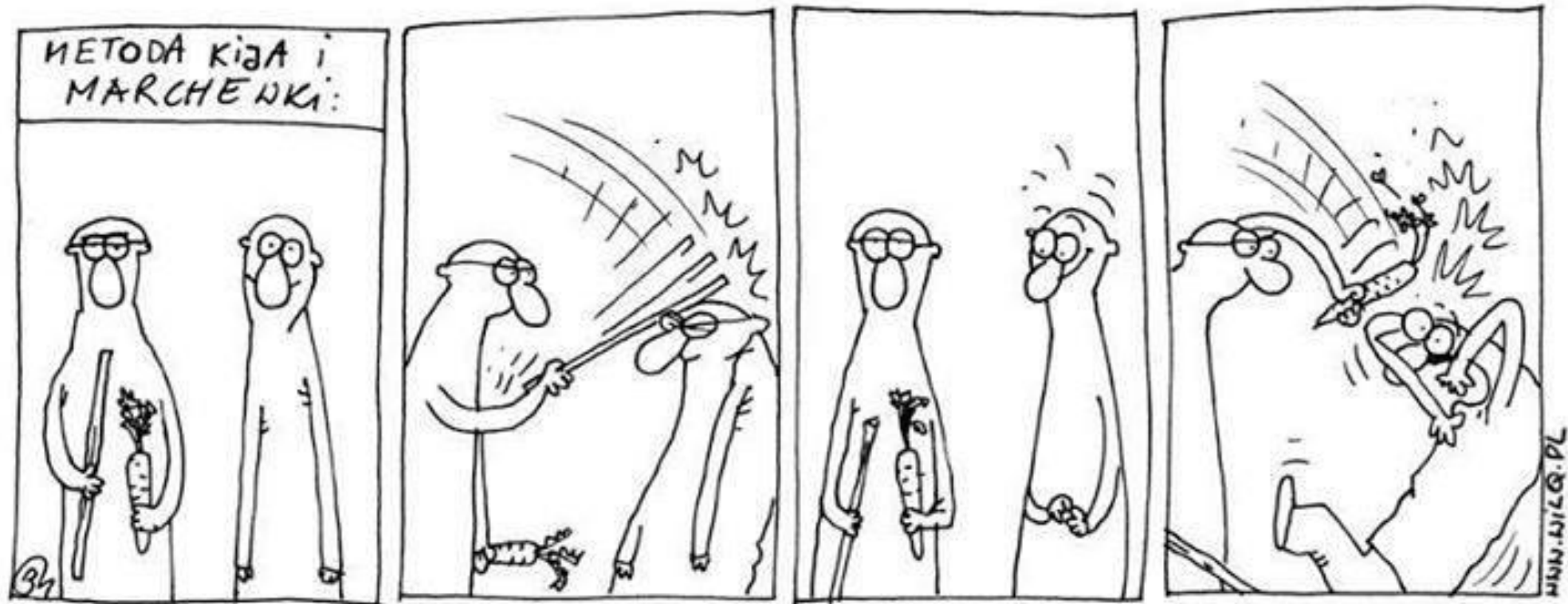
- Kompetencje nauczycieli czy studentów?

Grupy pytań

- *Dostępność prowadzącego* (dostępność prowadzącego poza zajęciami);
- *Frekwencja studenta* (informacja o frekwencji studenta na zajęciach);
- *Inspirowanie studentów* (stopień inspirowania studentów do samodzielnego myślenia);
- *Komunikatywność prowadzącego* (stopień zrozumienia treści przekazywanych przez prowadzącego);
- *Kryteria oceniania* (obiektywność i przestrzeganie ustalonych systemów oceny);
- *Materiały dydaktyczne* (dostępność i użyteczność materiałów dydaktycznych);
- *Merytoryczne przygotowanie prowadzącego* (ocena merytorycznego przygotowania prowadzącego do zajęć);
- *Możliwość dyskusji* (możliwość dyskusji w trakcie zajęć i uzyskania odpowiedzi na zadawane pytania);
- *Niezrealizowane zajęcia* (liczba/procent odwołanych zajęć, nieodpracowanych w innym terminie);
- *Ogólna ocena zajęć* (ogólna ocena poziomu prowadzenia zajęć);
- *Organizacja zajęć* (prawidłowość przebiegu zajęć pod względem organizacyjnym);
- *Oryginalność treści zajęć* (nowość zagadnień, unikanie powtórzeń treści);
- *Powiązanie zajęć z praktyką* (odniesienia do przykładów z praktyki);
- *Poziom wymagań* (poziom wymagań stawianych studentom na zajęciach);
- *Punktualność prowadzącego* (punktualność rozpoczęcia i zakończenia zajęć);
- *Stosunek do studenta* (stosunek prowadzącego do studentów);
- *Tempo prowadzenia zajęć* (utrzymanie właściwego tempa zajęć);
- *Wykorzystanie wyposażenia sali* (stopień wykorzystania wyposażenia sali do prowadzenia zajęć);
- *Zaangażowanie prowadzącego* (zaangażowanie prowadzącego w wyjaśnianie omawianych zagadnień i pomysłowość w przekazywaniu wiedzy);
- *Zgodność z sylabusem* (realizacja zajęć zgodnie z sylabusem).

Ewa Stemposz,
Andrzej Jodłowski,
Alina Stasińska

Funkcja „motywacyjna” oceny

Przykłady ankiet i co jest celem

OZD a informacje

Opinie dotyczące:

- Treści programowych
- Metod kształcenia
- Planu zajęć
- Zawartości sylabusów
- Infrastruktury
- Metod weryfikacji efektów uczenia się

"Kolejny raz przerabianie podczas programu edukacyjnego kierunku (...)"

"Uważam, że zajęć tych powinno być więcej godzin, żeby lepiej móc opanować nowo poznany program (...)"

"treści tematów realizowane na zajęciach były zdecydowanie inne jak zakładał sylabus (...)"

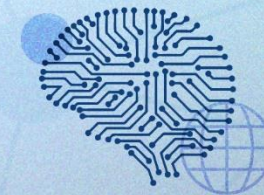
"Za niska punktacja ECTS jak na temu przedmiotowi. (...)"

Do dyskusji

- Nazwa badania
- Treść pytań (ile, jakich, dlaczego)
- Termin badania (przed sesją, w trakcie, po sesji)
- Realizacja badania
 - Anonimowość czy nie?
 - Obowiązkowość czy nie?
 - Narzędzie jakie? Własne? Kupione?
 - Odpowiedzi publikowane? Udostępniane wszystkim, udostępniane częściowo, gdzie?

Dziękuję za uwagę!

Bugajj@uek.krakow.pl

- Alkin, Marvin, C., Christie, Christina A. (2008): An evaluation theory yree re-examined, *Studies in Educational Evaluation* 34, <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2008.07.001>.
- Bassett, Jonathan, Cleveland, Amanda, Acorn, Deborah, Nix, Marie, Snyder, Timothy (2017): Are they paying attention? Students' lack of motivation and attention potentially threaten the utility of course evaluations. *Assessment & Evaluation in Higher Education* 42(3): 431–442, <https://doi.org/10.1080/02602938.2015.1119801>
- Bedggood, Rowan E., Donovan Jerome, D. (2012). University performance evaluations: what are we really measuring? *Studies in Higher Education* 37(7): 825–842
- Bedggood Rowan, E., Pollard, Robin (2001): Customer satisfaction and teacher evaluation in higher education. In *Proceedings of the tenth biennial World Marketing Congress: Global marketing issues at the turn of the millennium*. Red. Spotts, Harlan, E. Meadow, Lee Scott, Smith M. Cardiff, Wales: Academy of Marketing Science
- Bugaj, Justyna (2010): Kształcenie skoncentrowane na studentach tzw. Student Centered Learning (SCL): co się za tym kryje? https://www.researchgate.net/publication/280877709_Kształcenie_skoncentrowane_na_studentach_tzw_Student_Centered_Learning_SCL_co_sie_za_tym_kryje [10.05.2021]
- Bugaj, Justyna, Szarucki, Marek, (2019): Doskonałość naukowa oraz doskonałość dydaktyczna jako kluczowe kompetencje uczelni publicznych w Polsce, „Przegląd Organizacji” nr 2.
- Bryda, Grzegorz, Jelonek, Magdalena, Worek, Barbara (2010): Jak skonstruować dobre narzędzie do ewaluacji, [w:] *Ewalucja jakości dydaktyki w szkolnictwie wyższym metody-narzędzia-dobre praktyki*. Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera
- Brzezińska, Anna (2004): Miejsce ewaluacji w procesie kształcenia, [w:] *Ewaluacja a jakość kształcenia w szkole wyższej*, red. Brzezińska, Anna, Brzeziński, Jerzy, Eliaz, Andrzej, SWPS, Warszawa
- Cashin, William, E. (1995): *Student Ratings of Teaching: The Research Revisited*, „IDEA Paper”, 32, Manhattan, KS: Center for Faculty Evaluation and Development, Division of Continuing Education, Kansas State University
- Chen, Yining, Hoshower, Leon, B. (2003): Student Evaluation of Teaching Effectiveness: An Assessment of Student Perception and Motivation. *Assessment and Evaluation in Higher Education* 28: 71–88
- Chmielecka, Ewa (2013): Proces boloński i krajowe ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego, *Studia BAS* Nr 3(35), http://www.jakosc.ath.bielsko.pl/files/Proces_boloki.pdf, [10.05.2021]
- Eckhaus, Eyal, Davidovitch, Nitza (2019): How do Academic Faculty Members Perceive the Effect of Teaching Surveys Completed by Students on Appointment and Promotion Processes at Academic Institutions? A Case Study. *International Journal of Higher Education* 8(1): 171–180
- Felder, Richard, Brent, Rebecca (2004): How to Evaluate Teaching, „*Chemical Engineering Education*”, 38 (3), s. 200-202
- Feldman, Kenneth .A. (1989): The association between student ratings of specific instructional dimensions and student achievement: Refining and extending the synthesis of data from multi- sectionvalidity studies. *Research in Higher Education* 30: 583–645
- Fettermann, David, M., Wandersman, Abraham (2001): Empowerment evaluation: Yesterday, today, and tomorrow, “*American Journal of Evaluation*” 2007

- Korporowicz, Leszek (2011): Zmienne losy polskiej ewaluacji. Pomiedzy nadzieja, animacja i konfuzja [w:] Niemierko, Bolesław, Szmigiel, Maria, Krystyna (red.), Ewaluacja w edukacji. Koncepcje. Metody. Perspektywy, Grupa Tomami, Kraków.
- Maurer, Trent, W. (2006): Cognitive Dissonance or Revenge? Student Grades and Course Evaluations. Teaching of Psychology 33: 176–179
- Mizerek, Henryk (2011): Tam, gdzie kończą się zakłęcia, a zaczyna ewaluacja, w: XVII Konferencja Diagnostyki Edukacyjnej, Kraków, Ewaluacja w edukacji: koncepcje, metody, perspektywy, http://www.ptde.org/file.php/1/Archiwum/XVII_KDE/pedeefy/Mizerek.pdf, [10.05.2021]
- Mizerek, Henryk (2016): Ewaluacja edukacyjna w Polsce. Trajektorie, perspektywy i dylematy rozwoju, Zarządzanie Publiczne 1(33)2016, s. 1–16, doi:10.4467/20843968ZP.16.001.4935, www.ejournals.eu/Zarzadzanie-Publiczne, [10.05.2021]
- Moralejo, Lisa, Andersen, Elizabeth, Hilsmann, Norma, Kennedy, Lindsay (2019): Measuring Student Responses in and Instructors' Perceptions of Student Evaluation of Teaching (SETs), Pre and Post Intervention. The Canadian Journal for the Scholarship of Teaching and Learning 10(3). DOI: <https://doi.org/10.5206/cjsotl-rcacea.2019.3.8052>
- Niemierko, Bolesław (1997): Między oceną szkolną a dydaktyką: bliżej dydaktyki, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa
- O'Brien, George Dennis (2000): All the Essential Half-Truths about Higher Education, University of Chicago Press, 2000 s. 15-50.
- Olejniczak, Karol (2008): Wprowadzenie do zagadnień ewaluacji, (w:) Olejniczak Karol, Kozak, Marek, Ledzion, Bartosz (red.), Teoria i praktyka ewaluacji interwencji publicznych, Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne
- Olejniczak, Karol (2004), Proces przeprowadzenia ewaluacji ex-ante i on-going w ramach Narodowego Planu Rozwoju z uwzględnieniem etapów prac: planowanie, projektowanie i realizacja ewaluacji – wkład do procedur operacyjnych ewaluacji w Polsce. Ekspertyza dla Ministerstwa Gospodarki i Pracy, Uniwersytet Warszawski, s. 4, <https://www.yumpu.com/xx/document/read/12134776/karol-olejniczak-ewaluacja> [stan z 10.05.2021]
- Patton, Michael, Quinn (1997): Utilization-Focused Evaluation, Thousand Oaks: SAGE Publications
- Rudnicki, Seweryn, Szwed, Anna (2009): Ocenianie oceniających. Trzy pytania o ewaluację zajęć dydaktycznych. Kultura i Polityka 5: 127–139
- Rybkowski, Radosław (2015): Przekazywanie zrozumienia. Komunikowanie w szkolnictwie wyższym, Akademia Ignatianum w Krakowie, dok. <https://horyzonty.ignatianum.edu.pl/index.php/HW/article/view/120/104>. [03.10.2015].
- Sułkowski Łukasz (2011): *Struktura teorii naukowej w zarządzaniu*, [w:] Czakon W., (red.), *Podstawy metodologii badań w naukach o zarządzaniu*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa.
- Sury, Zuzanna (2016): Ewaluacja w szkole -w kierunku kontroli czy wspomagania? EETP Vol. 11, 2016, No 2(40), DOI: 10.14632/eetp.2016.11.40.41
- Shevlin, Mark; Banyard, Philip; Davies, Mark; Griffiths, Mark (2000). The Validity of Student Evaluation of Teaching in Higher Education: Love me, love my lectures? Assessment & Evaluation in Higher Education 25(4): 397–405
- Tomanek, Krzysztof, Bryda, Grzegorz (2015): Odkrywanie postaw dydaktyków zawartych w komentarzach studenckich. Analiza treści z zastosowaniem słownika klasyfikacyjnego. Przegląd Socjologiczny 64(4).
- Ustawa Prawo o Szkolnictwie Wyższym i nauce z 20 lipca 2018 roku, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180001668/U/D20181668Lj.pdf> [05.05.2021].